

„VYVRÁTIT VŠECHNY PANIKY DRZÉ ŠEPTANDY“: PORTRÉTY PŘÍSLUŠNÍKŮ ODBORU MINISTERSTVA VNITRA PRO OCHRANU MAUZOLEA KLEMENTA GOTTWALDA¹

LUDĚK VACÍN, Freie Universität, Berlín

Abstract: “To Rebut All Fuss of Insolent Grapevine”: Portraits of the Staff of the Ministry of the Interior Division for the Protection of the Klement Gottwald Mausoleum.

The paper addresses the organization and staffing of a division which was created in December 1953 within the Czechoslovak Ministry of the Interior for a special purpose. It was the task of this unit to ensure security of Gottwald’s embalmed body both in terms of technical measures necessary for the preservation of the corpse in intact state, and in terms of rigorous guarding the “object” in the mausoleum as if the president were still alive.

Following an introduction which describes the activity of the unit, its origins, structure, changes in staffing up to late 1956, as well as social and professional background of the staff in general, the article offers short CVs of 21 key members of the mausoleum personnel. These clearly show that popular rumours about the mausoleum workers, circulating in the country during the past sixty years, are entirely false.

Keywords: Mausoleum of Klement Gottwald – Embalming of Leaders – Security in a Communist Mausoleum – Personnel in a Communist Mausoleum – Gottwald Mausoleum Technicians – Gottwald Mausoleum Laboratory Workers – Prague National Memorial – Czechoslovak Ministry of the Interior – Stalinist Czechoslovakia – Leader Cult

O mauzoleu Klementa Gottwalda již bylo řečeno mnohé, většinou na základě útržkovitých informací z několika dokumentů ÚV KSČ a ministerstva vnitra, doplněných o nej-různější dohady, které se vesměs točí kolem údajně nepodařené balzamacce a „neúspěšného“ udržování vůdcova těla, a které v uplynulých šedesáti letech získaly status nezpochybnitelných fakt. Do palety pověstí o mauzoleu patří i spekulace o jeho zaměstnancích, z nichž někteří měli kvůli práci v něm prý dokonce skončit na psychiatrii nebo se závislostí na alkoholu.² Personální spisy z *Archivu bezpečnostních složek* však poskytují zcela jiný, mnohem strážlivější obraz příslušníků odboru pro ochranu mauzolea.

Dne 23. 12. 1953 proběhlo na ministerstvu národní obrany shromáždění pracovníků podniků a institucí zúčastněných na stavbě mauzolea K. Gottwalda. Zástupce náměstka ministra pro věci materiální, generálporučík Václava Thoře, jenž za práce na mauzoleu zodpovídal, pronesl před předáním peněžitých odměn krátký projev, v němž mimo jiné uvedl: *Zasloužili jste se v největší míře o to, aby byla uzavřena špinavá huba šeptané nepřátelské propagandy, která když nemůže jinak, snažila se očerňováním a panikařením vnést neklid i do řad strany našeptáváním, že tělo s. Gottwalda už dávno podlehllo zkáze. Vaše dílo, odevzdané a při-*

*stupné veřejnosti, vyvrátilo rázem všechny paniky drzé šeptandy.*³ Avšak bylo tomu opravdu tak?

Výsměch obyvatel vůči vystavení Gottwaldova těla v mauzoleu, o němž vysocí představitelé režimu očividně dobře věděli, a který si stejně jako celou řadu jiných projektů nesouhlasu se svou politikou vykládali jako důsledek nepřátelské propagandy, přetrval po celou dobu existence komunistického režimu. Otevření mauzolea pro veřejnost začátkem prosince 1953 ho nijak nevyvrátilo. Zrušení této instituce v roce 1962 ho navíc ještě posílilo. Co tehdejší vládnoucí garnitura nazývala „drzou šeptandou“ o rozkladu Gottwaldova těla, se díky neustálému opakování proměnilo po roce 1989 v takřka kanonickou součást téměř všech publikací a pořadů o smrti, pohřbu a mauzoleu K. Gottwalda a zůstává jí dodnes. Nicméně i dnes, stejně jako tehdy, jsou pověsti právě jen pověstmi a realita vypadá docela jinak.

Mezi těmi, kdo se před otevřením mauzolea podíleli na vyvracení „drzé šeptandy“ byla i skupina techniků z ministerstva vnitra, kteří se účastnili montáže strojního zařízení a zacvičovali se pro svou budoucí roli dispečerů-strojníků, zabezpečujících bezvadný chod agregátů, které v mauzoleu udržovaly konstantní podmínky podle instrukcí sovětských lékařů.⁴ Spolu se svými budoucími nadřízenými a jejich

¹ Můj srdečný dík patří ředitelce a všem archivářům *Archivu bezpečnostních složek* Na Struze a v Kanicích, zvláště PhDr. Marii Muzikantové.

² Viz pořad *Z metropole*, Česká televize, Praha 2011. Jednotlivé pasáže lze shlédnout na <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10116288835-z-metropole/211411058230008> (citováno k 23. 1. 2014). Zde od 03:57 min. z části *Památník na Vítkově – mauzoleum Klementa Gottwalda*.

³ *Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv* (dále jen *VHA*), fond (dále jen *f.*) Ministerstvo národní obrany (dále jen *MNO*) 1953, inventurní číslo (dále jen *inv. č.*) 269, signatura (dále jen *sig.*) 0026068, karton (dále jen *ka*) 596, Ukončení výstavby Mauzolea Klementa Gottwalda: Hodnocení pracovníků za výstavbu Mauzolea, 23. 12. 1953.

⁴ *VHA*, *f.* MNO 1953, *inv. č.* 2549, *sig.* 59/4, *ka* 555, Dokumentace a zprávy z Mauzolea Klementa Gottwalda: Zápis o předávacím řízení, 17. 11. 1953.

lidmi včetně laborantek, které od března do listopadu 1953 asistovaly sovětským expertům při balzamování těla, tvořili tito muži jádro kolektivu I. odboru VIII. správy MV pro ochranu mauzolea, který se definitivně ustavil 17. 12. 1953 a až do 12. 6. 1962 úspěšně pečoval o nejdůležitější stalinistický symbol oprávněnosti, neměnnosti a „věčného“ trvání komunistického režimu.⁵

Nezdá se však, že by vyvracení „šeptandy“ bylo po roce 1953 ještě na pořadu dne. Pověsti nadále bujely i přes poměrně rituály, které se v mauzoleu odehrály v den prvního výročí Gottwaldova skonu. Po slavnostním smutečním shromáždění ve Smetanově divadle (dnes Státní opera), jehož se 14. 3. 1954 dopoledne zúčastnily všechny tehdejší politické špičky,⁶ se početné delegace strany a vlády, Ústřední rady odborů, masových organizací, zastupitelských úřadů států sovětského bloku a další odebraly v čele s prezidentem republiky Antonínem Zápotockým na Vítkov, kde od 14:00 pokládaly věnce v předsáli mauzolea, a posléze procházely kolem sarkofágu s Gottwaldovým nabalzamovaným tělem, u něhož stáli čestnou stráž generálové československé armády.

Obr. 1: A. Zápotocký 14. 3. 1954 v předsáli mauzolea, kde položil věnec. V pozadí náčelník odboru MV pro ochranu mauzolea V. Lenert. Zdroj: ČTK/Novák Rostislav.

Co se o něm touto dobou mezi lidmi povídalo, zaznamenal 22. 3. 1954 do svého deníku zakladatel české endokrinologie, profesor Josef Charvát: [...] *Obecně se dnes tvrdí, že Gottwalda špatně nabalžovali, většinu času je v ledni-*

*ci, jen občas ho pro diváky vytáhnou zdviží nahoru, a pak ho zase spustí do chladírny.*⁷

Príslušníci I. odboru VIII. správy, jejich nadřízení na MV i politické vedení se zjevně rozhodli další „šeptandu“ po otevření mauzolea prostě ignorovat. Hlavní starostí zaměstnanců technického oddělení zůstávala neustálá kontrola a zachovávání předepsaných klimatických a hygienických podmínek, nutných pro uchování svěženého „chráněného objektu“ v perfektním stavu. V případě laborantek k tomu přistupovalo ještě snaživé asistování sovětským a posléze i československým lékařům při ošetřování a tzv. doplňujících balzamacích Gottwaldova těla. Strážní konali obchůzky kolem památníku, kontrolovali situaci ve vnitřních prostorách mauzolea, zejména ve „smuteční síni“, vysvětlovali jeho význam návštěvníkům, prováděli hromadné návštěvy a doprovázeli význačné domácí i zahraniční delegace. I když se někteří příslušníci odboru dopustili hrubých kázeňských prohřešků, v personálních spisech nikoho z nich nenajdeme nic, co by byť jen naznačovalo jakékoli ohrožení „objektu“ z jejich strany. Navíc, byl-li někdo propuštěn či přeložen k jinému útvaru, nikdy se tak nestalo z důvodů zmíněných v úvodním odstavci.

Vedení Gottwaldova mauzolea se kromě řízení a kontroly činnosti příslušníků, pravidelné komunikace s vyššími orgány MV, stranickým aparátem a pochopitelně se sovětskými experty, alespoň zpočátku zabývalo i otázkou návštěvnosti a propagace mauzolea v médiích. Náčelník odboru Václav Lenert podal 22. 10. 1954 zprávu o průběhu a organizaci návštěv určenou ÚV KSČ.⁸ V ní si postěžoval, že oddělení agitace a propagandy se o mauzoleum nestará a navrhl program medializace mauzolea v tisku, rozhlasu a zpravodajském filmu, včetně uveřejňování fotografií z návštěv významných delegací. Současně podal návrh na změnu návštěvní doby mezi polovinou září a dubna, která měla mimo jiné zaručit vyšší účast obyvatelstva. Změna návštěvních hodin byla schválena,⁹ nicméně do propagace mauzolea se již tehdy nikomu příliš nechtělo, a to ani přes souhlas představitelů Ústavu dějin KSČ s Lenertovými návrhy.¹⁰ Důvod lze hledat v nastoupení tzv. nového kurzu v SSSR a s ním souvisejícím postupným opouštěním stalinských symbolů a rituálů v celém sovětském bloku.¹¹

Z hlediska velitelů mauzolea však mělo být ještě hůře, neboť se ukázalo, že rok 1954 byl s 361 400 návštěvníky zdaleka neúspěšnější. V prvním roce provozu instituce, která ve středoevropském prostoru neměla obdoby, se něco podobného ostatně dalo čekat. Někteří přišli ze skutečné úcty ke Gottwaldovi, jiní ze zvědavosti, většina však z po-

⁵ K organizaci a činnosti útvaru pro ochranu mauzolea viz již Luděk VACÍN, *Náš pracující lid nedal setlíti tělu Klementa Gottwalda – příspěvek k dějinám pražského mauzolea*, *Securitas imperii* 21, 2012, s. 96–102. VIII. správa MV (od 1. 3. 1964 V. správa) zajišťovala ochranu stranických a vládních činitelů.

⁶ ČTK, *Věrní památce J. V. Stalina a Klementa Gottwalda budeme dále upevňovat naši komunistickou stranu*, *Rudé právo* 34/73, 15. 3. 1954, s. 1. Kvůli účasti na sjezdu Polské sjednocené dělnické strany chyběli pouze Václav Kopecký a Ludmila Jankovcová. Viz *Národní archiv* (dále jen *NA*), f. Archiv ÚV KSČ, Politický sekretariát 1951–1954 (dále jen 02/5), svazek (dále jen sv.) 77, archivní jednotka (dále jen a. j.) 201, bod (dále jen b.) 21, Slavnostní smuteční shromáždění k 1. výročí úmrtí Klementa Gottwalda a Josefa Vissarionoviče Stalina, 3. 3. 1954.

⁷ Josef CHARVÁT, *Můj labyrint světa. Vzpomínky, zápisky z deníků*, Praha 2005, s. 342. Pro přesnost je třeba uvést, že v mauzoleu žádná lednice nikdy nebyla, protože pro uchování těl balzamovaných podle sovětské metody nebyla a není zapotřebí.

⁸ *NA*, f. Ústav dějin KSČ (1946) 1950–1970 (1987) (dále jen ÚD KSČ), a. j. 805, ka 112, Mauzoleum Kl. Gottwalda 1954.

⁹ *NA*, f. Archiv ÚV KSČ, Sekretariát 1954–1962, sv. 58, a. j. 32, b. 8, Změna návštěvních hodin v Mausoleu Klementa Gottwalda a zpráva o návštěvách, 15. 11. 1954.

¹⁰ *NA*, f. ÚD KSČ, a. j. 805, ka 112.

¹¹ Skutečností zůstává, že toto opouštění bylo v ČSR zejména zpočátku velmi pozvolné a zdráhavé, přičemž politické vedení v této době lpělo na dokončení některých dlouhodobých projektů i přes jejich zjevnou neaktuálnost. Příkladem za všechny budiž až příliš dlouho a nákladně budovaný pomník J. V. Stalina na Letné, odhalený 1. 5. 1955, méně než rok před odsouzením Stalinovy politiky na XX. sjezdu KSSS. K osudům tohoto monumentu viz Jan ŠINDELÁŘ, *Stalinův pomník v Praze. Diplomová práce*, Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta, Praha 2009.

vinnosti v organizovaných hromadných zájezdech, u nichž dokonce i stranickým elitám záleželo na tom, aby venkovské návštěvníky motivovala možnost zajít si při příležitosti výletu na Vítkov i do některého z pražských divadel.¹²

Návštěvnost v následujícím roce poklesla o více než 100 000 osob, přičemž v krizovém roce 1956 dosáhla absolutního minima 147 570 lidí a v příštích letech až do ukončení provozu stagnovala mezi zhruba 190 000 a 250 000 návštěvníky ročně.¹³ Očividně ani organizace hromadných návštěv v tomto období již nefungovala tak, jak by si na I. odboru VIII. správy MV přáli.

O propagaci mauzolea v médiích ani nemluvě. Filmování v prostorách „smuteční síně“ se sarkofágem není doloženo. Totéž platí o natáčení a případném vysílání jakýchkoli rozhlasových relací. Fotografie ze „smuteční síně“ nebyly nikdy zveřejněny. Již jen povšechný pohled na stránky *Rudého práva* z let 1954–1962 odhalí, že zmínky o mauzoleu K. Gottwalda v tisku byly nejčtenější a nejobsažnější právě v prvních dvou letech provozu. Později se o mauzoleu psalo mnohem sporadičtěji, obvykle jen v souvislosti s návštěvou významné zahraniční či domácí delegace. V posledních letech jeho existence se o něm někdy nepsalo už ani jako o mauzoleu, nýbrž prostě jako o Národním památníku na Vítkově či hrobu K. Gottwalda.

Od roku 1956, roku odsouzení vůdcovského kultu, k němuž mauzoleum s nabalzamovaným tělem (předčasně) zemřelého vůdce nerozlučně patřilo, se členové I. odboru VIII. správy museli smířit s rolí strážců stále zbytečnějšího symbolu zakladatelského období komunistického režimu u nás. Podle dostupných pramenů tuto vcelku pohodlnou a nenáročnou službu vykonávali do poslední chvíle s profesionální rutinou a zarputilou pečlivostí. Oproti obecným představám to však nebyly žádné stíny z katakomb a pohled do jejich tváří a životů, který zde nabídneme, snad přispěje svým dílem k definitivnímu vyvrácení pověstí, o nichž byla řeč v předvečer Štědrého dne 1953 na MNO. Bude tomu tak pochopitelně ve zcela jiném kontextu, v kontextu dnešního hledání dějinné skutečnosti doby, v níž tito lidé žili, a snahy tuto dobu lépe pochopit na pevném základě historického výzkumu.

K organizaci odboru pro ochranu mauzolea

Rozhodujícími prameny pro rekonstrukci organizační struktury a personálního obsazení odboru pro ochranu mauzolea jsou návrhy na zřízení útvaru pro zabezpečení těla a *Mausolea soudruha Klementa Gottwalda* pro politický sekretariát ÚV KSČ, dále dva kádrové rozkazy ministra vnitra Rudolfa Baráka, kádrový rozkaz náčelníka VIII. správy MV Josefa Čecha, a konečně personální spisy osob uvedených v těchto rozkazech. Velmi důležitý je i kádrový roz-

kaz předchozího náčelníka VIII. správy Karla Klímy, jímž odměnil vybrané příslušníky pochvalou za vzorné plnění úkolů při budování mauzolea.

Z návrhů usnesení pro politický sekretariát nebyl první z 30. 9. 1953 schválen kvůli příliš velkorysému obsazení především přidružené jednotky Vnitřní stráže, která měla zabezpečovat čestnou stráž a vnější ochranu objektu.¹⁴ Ministr vnitra předložil 29. 10. téhož roku druhý návrh, kde byl počet členů plánovaného odboru snížen na celkem 35 příslušníků Bezpečnosti plus 15 občanských zaměstnanců, kromě 48 vojáků Vnitřní stráže, začleněných do 7. zvláštního praporu VS pro ochranu Hradu.¹⁵

Tento návrh politický sekretariát přijal, ovšem ve skutečnosti nebyl plánovaný stav příslušníků ani občanských zaměstnanců mauzolea naplněn. Místo hlavního technika nebylo nikdy oficiálně obsazeno, elektrikářů nebylo v mauzoleu více než dva. Ani oddělení vnitřní ochrany nebylo plně obsazeno, o místě písařky není nic bližšího známo. Tuto funkci patrně vykonávala jedna z laborantek. Rozdělení uklízeček do dvou tříd v praxi neexistovalo, přičemž v mauzoleu bylo od počátku zaměstnáno o dvě tyto pracovníce méně než se původně plánovalo.

Svědčí o tom kádrové rozkazy ministra vnitra ze 17. 12. 1953 a 12. 3. 1954.¹⁶ Datum prvního rozkazu lze považovat za den oficiálního vzniku odboru pro ochranu mauzolea, přestože většina jeho příslušníků se již předtím nějakým způsobem podílela na zajišťování projektu. Někteří byli členy tzv. skupiny zvláštního úkolu (ZÚ) oddílu ochrany Hrad, jíž byla svěřena bezpečnostní, technická a logistická podpora práce sovětských balzamovačů v utajené vile Pod kaštanu 24 tehdejší hlavní správy ochrany ministerstva národní bezpečnosti. Jiní se účastnili stavby mauzolea v Národním památníku, montáže a zkoušek strojního zařízení či ostrahy objektu spolu s příslušníky MNO, kteří měli výstavbu mauzolea na starosti.

Vzhledem k absenci dokumentu, který by přímo dosvědčoval složení klíčové „skupiny zvláštního úkolu“, je třeba spokojit se s kádrovým rozkazem náčelníka VIII. správy MV z 15. 12. 1953.¹⁷ Tímto rozkazem byla jedenácti příslušníkům udělena pochvala za *čestné, vzorné a obětavé plnění všech úkolů spojených s vybudováním „Mausolea soudruha Klementa Gottwalda“*. Další devatenáct příslušníků obdrželo pochvalu za *vzorné plnění důležitých úkolů při budování „Mausolea soudruha Klementa Gottwalda“*. Personální spisy všech, vyjma dvou, členů první skupiny, oceněné „lepší“ pochvalou, naprosto jednoznačně vypovídají o jejich příslušnosti ke „skupině zvláštního úkolu“ a jejich roli v ní. Srovnání obou zdrojů ukazuje, že v pochvalném rozkazu jsou uvedeni v pořadí velitel – laborantky – řidiči sovětských expertů – strážci objektu vily

¹² NA, f. Archiv ÚV KSČ, Organizační sekretariát 1947–1954, sv. 60, a. j. 272, b. 6, Změna návštěvních hodin v Mausoleu Klementa Gottwalda a zrušení vstupenek do Mausolea, 7. 4. 1954: *V neděli doporučujeme posunout návštěvní hodiny, aby venkovští návštěvníci mohli navštívit Mausoleum a mimo to se zúčastnit představení v některém pražském divadle.*

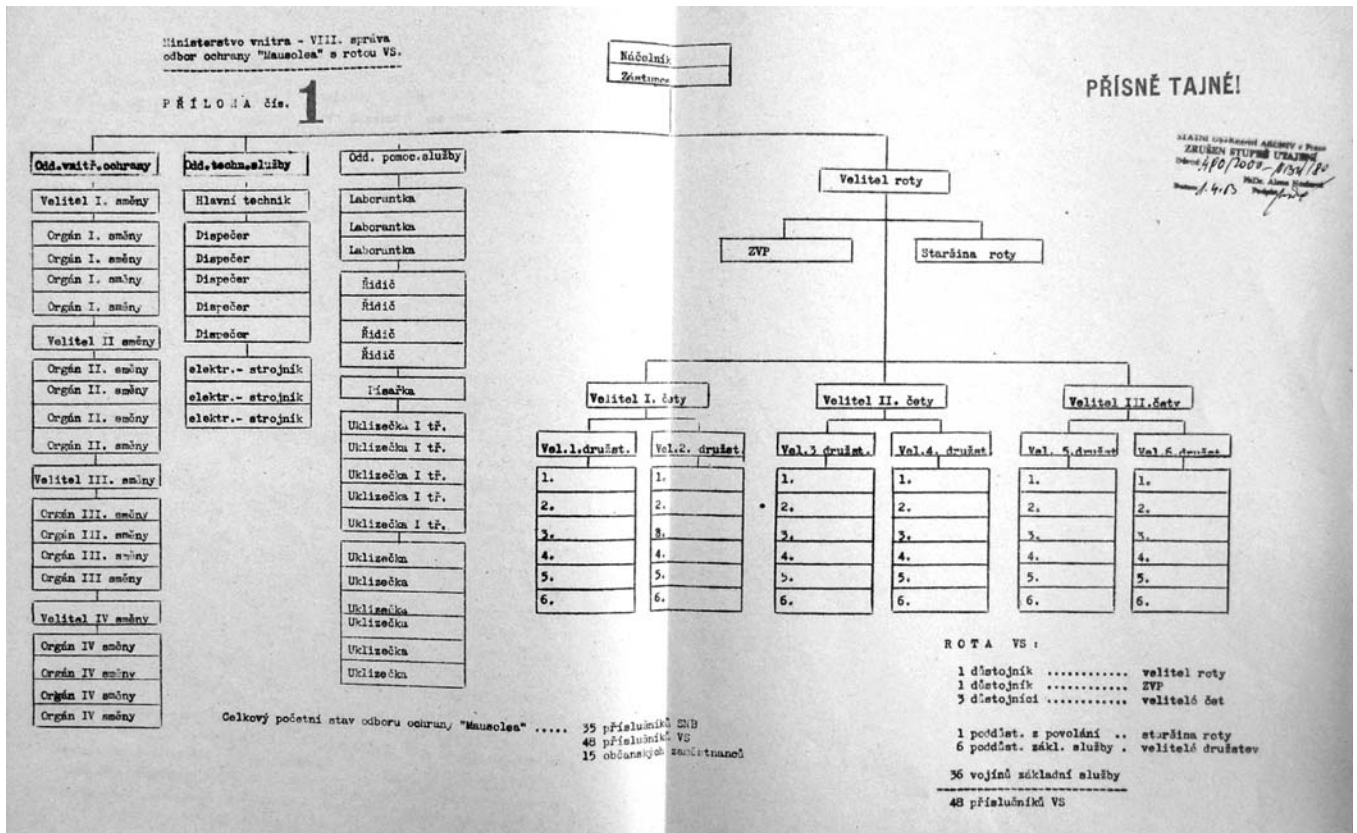
¹³ Podle přehledu návštěvnosti v NA, f. Archiv ÚV KSČ, Politické byro 1954–1962, sv. 321, a. j. 408, b. 14, Doplňující balzamizace těla Klementa Gottwalda, datováno 3. 8. 1961, projednáno 12. 8. 1961.

¹⁴ NA, f. 02/5, sv. 65, a. j. 178, b. 6h, Zřízení útvaru ministerstva vnitra pro zabezpečení těla a Mausolea soudruha Klementa Gottwalda, 30. 9. 1953.

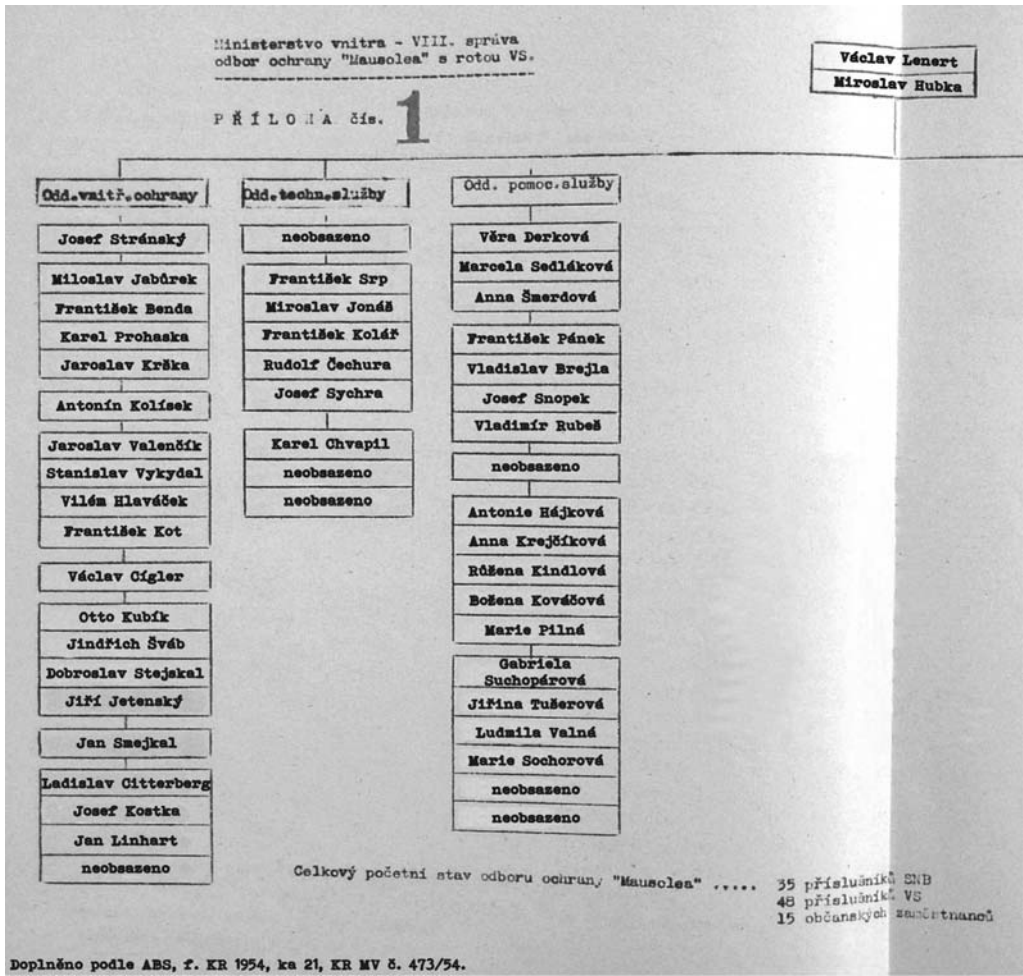
¹⁵ NA, f. 02/5, sv. 67, a. j. 183, b. 23, Zřízení útvaru ministerstva vnitra pro zabezpečení těla a Mausolea s. Klementa Gottwalda, 29. 10. 1953.

¹⁶ *Archiv bezpečnostních složek* (dále jen ABS), f. Kádrové rozkazy (dále jen KR) 1953, ka 13, Kádrový rozkaz ministra vnitra (dále jen KR MV) číslo (dále jen č.) 1759/53, 17. 12. 1953; ABS, f. KR 1954, ka 21, KR MV č. 473/54, 12. 3. 1954 (příloha).

¹⁷ ABS, f. KR 1953, ka 13, Kádrový rozkaz náčelníka VIII. správy ministerstva vnitra (dále jen KR náč. VIII. správy MV) č. 19/53, 15. 12. 1953.

Obr. 2: Organizační struktura odboru ochrany mauzolea VIII. správy MV podle návrhu na jeho zřízení z 29. 10. 1953. Zdroj: NA, f. 02/5, sv. 67, a. j. 183, b. 23.

Obr. 3: Personální obsazení odboru ochrany mauzolea VIII. správy MV bez roty Vnitřní strážě k 12. 3. 1954. Zdroj: NA, f. 02/5, sv. 67, a. j. 183, b. 23 (upraveno autorem).

č. 24.¹⁸ Lze tedy považovat za jisté, že právě těchto jedenáct osob tvořilo „skupinu ZÚ“, jež byla od března do listopadu 1953 k ruce sovětským lékařům při jejich práci na konzervaci Gottwaldova těla pro budoucnost. Ministerským rozkazem, který přišel dva dny po pochvle, byli všichni zařazeni k odboru pro ochranu mauzolea, stejně jako pochválení z druhé skupiny, kromě druhého náčelníka útvaru, jež svého taktéž oceněného předchůdce vystřídal v roce 1956.

Pevné personální obsazení nového útvaru nicméně určil až kádrový rozkaz ministra vnitřní z března 1954, v důsledku nové systemizace početních stavů součástí ústředního aparátu MV. Z personálních spisů v něm uvedených příslušníků i civilních zaměstnanců lze vyčíst, že odbor v tomto složení fungoval zhruba rok (mimo rychlé změny na místech uklízeček), přičemž klíčoví členové útvaru kromě náčelníka a dvou laborantek zůstali po celou dobu jeho existence. Proto je při představení zaměstnanců odboru v tomto příspěvku zachována struktura právě tohoto dokumentu, ať už jde o rozdělení jednotlivých oddělení, nebo o pořadí, v němž jsou jejich členové uvedeni.

Změny v organizaci odboru i personálním obsazení, k nimž došlo v letech 1954–1956, odráží kádrový rozkaz náčelníka VIII. správy MV J. Čecha ze 24. 9. 1956.¹⁹ Reorganizace odboru probíhala od začátku roku 1955 v rámci větších změn systemizace VIII. správy. Specifickými důvody výrazného zeštíhlení útvaru mohlo být i předání péče o „objekt“ ze sovětských do československých rukou v únoru 1955 a kritika Stalina, nepřímo tedy také Gottwalda, na XX. sjezdu sovětských komunistů přesně o rok později. Na rozdíl od rozkazu ministra z roku 1954, rozkaz náčelníka VIII. správy z roku 1956 pomíjí obsazení míst uklízeček. Ačkoli není pravděpodobné, že by tento úsek byl úplně zrušen, lze se domnívat, že ne všechna místa uklízeček, které odešly již v letech 1954–1955 z rodinných důvodů (někdy v kombinaci s neuspokojivými pracovními výkony a kázní), byla znovu obsazena.

Osoby, které chybějí v klíčovém rozkazu ministra vnitřní z roku 1954, ale byly v mauzoleu v určité fázi jeho provozu zaměstnány, ať už po zásadní reorganizaci v roce 1956 nebo dříve, jsou na následujících stránkách uvedeny na konci příslušné skupiny v rámci daného oddělení.

Obr. 4: Průkaz uklízečky B. Kováčové, který ji opravňoval ke vstupu do mauzolea K. Gottwalda a pohybu v jeho veřejných prostorech. Zdroj: ABS, f. PeS MV, ev. č. 1834/32, Božena Kováčová.

K profilu osazenstva odboru pro ochranu mauzolea

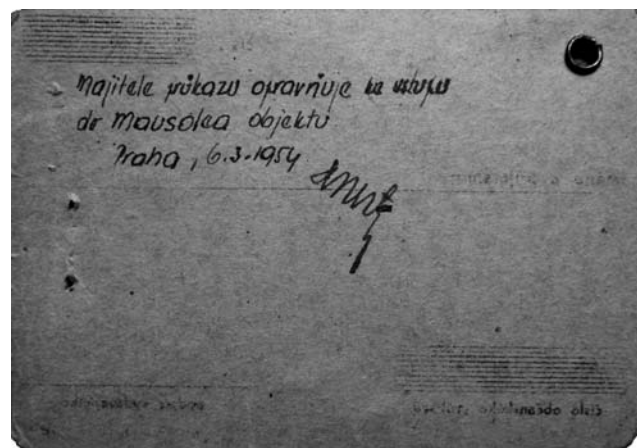
Drtivá většina zaměstnanců ustanovených na místa plánovaná pro příslušníky Bezpečnosti byla již před nástupem k útvaru jejími členy. Kromě toho byli před přeložením do mauzolea zařazeni u složek Jasan, Javor a především Hrad, zajišťujících ochranu vrcholných představitelů strany a vlády, zejména samotného prezidenta republiky a jeho rodiny. Mnozí z nich tedy sloužili v bezprostřední blízkosti Klementa Gottwalda již za jeho života. Po jeho smrti se podíleli na zabezpečení bezproblémového průběhu jeho pohřbu, ochraňovali zahraničních delegací během smutečních obřadů apod.

Šlo o osoby dle tehdejších kritérií naprosto spolehlivé, vybrané již ke službě v útvarcích pro ochranu nejvýznamnějších činitelů režimu na základě bezvadného sociálního původu,²⁰ v několika případech navíc i proto, že se osvědčily v jednotkách nasazených proti skupinám Ukrajinské povstalecké armády (banderovců), nebo při službě v pohraničních oblastech. Většinou to byli lidé okolo třiceti let věku, členství v KSČ bylo samozřejmostí a jejich nejvyšší dosažené vzdělání v době nástupu k odboru vesměs odpovídalo nárokům na vykonávání jejich původních dělnických profesí.

Někteří, včetně těch, jejichž biogramy zde neuvádíme, navíc pocházeli z Moravy, či přímo z vůdcova rodného Vyškova, což pro jejich nadřazené mohlo být příslibem ještě větší oddanosti Gottwaldovi za života i po smrti. Regionálně podmíněná loajalita, tedy pocit krajanské soumráženosti s chráněnou osobou, je koneckonců jedním z kritérií výběru osobních strážců v jakémkoli režimu.

I přes jejich dřívější službu v prestižních hradních jednotkách byla pro zařazení v mauzoleu u všech provedena zvláštní prověrka politické spolehlivosti, minulosti, pověsti atd., což se týkalo i celého jejich příbuzenstva.

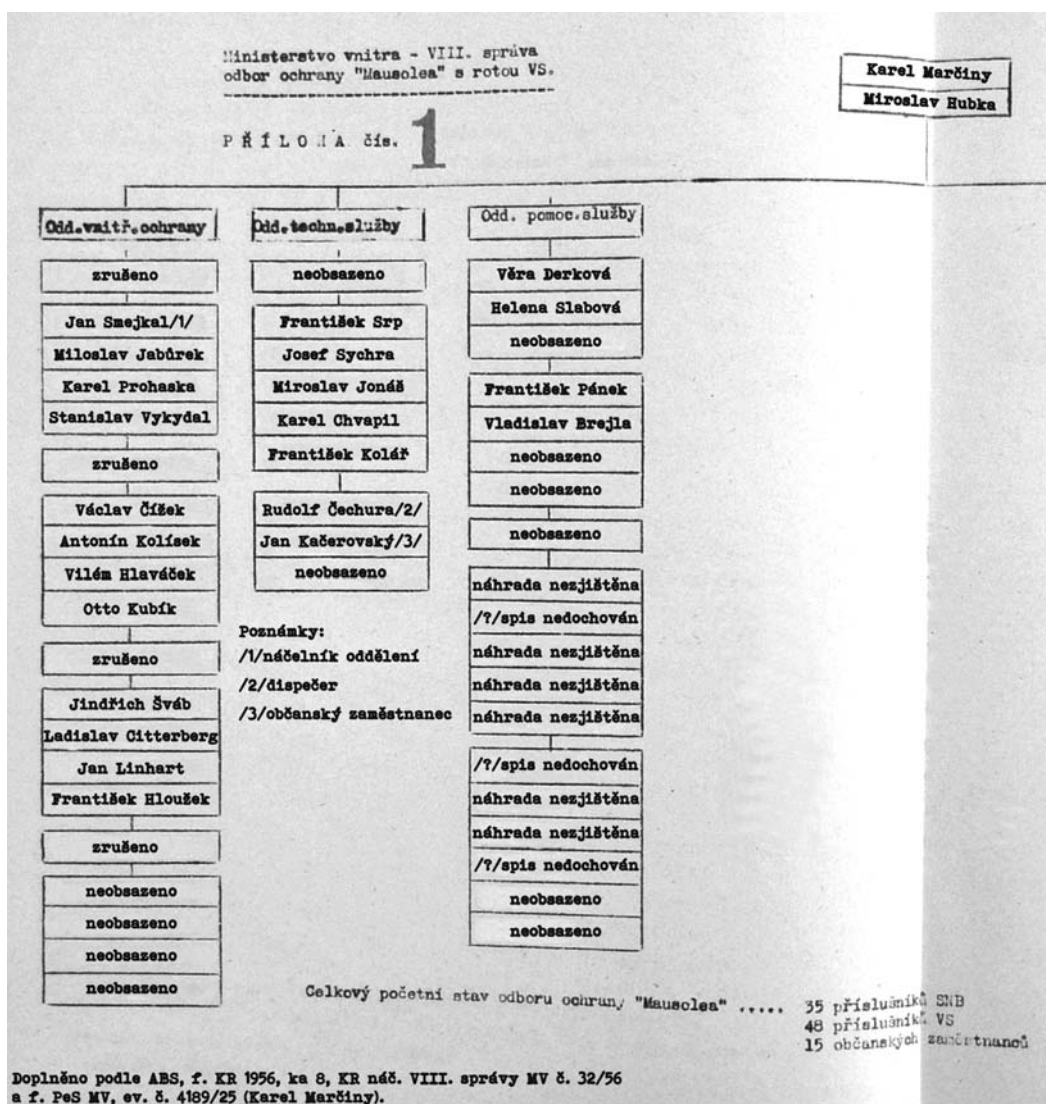
Během doby se ukázalo, že výběr členů útvaru byl z pohledu režimu šťastný, neboť přes ojedinělé kázeňské a morální poklesky několika z nich všichni pracovali tak, jak se od nich očekávalo. Byli za to pravidelně odměňováni, povyšováni, vyznamenáváni a v rámci MV se s nimi nadále počítalo.

¹⁸ Složení „skupiny ZÚ“ potvrzuje i NA, f. 02/5, sv. 70, a. j. 189, b. 18, Zpráva o ukončení výstavby Mausolea Klementa Gottwalda, o průběhu prací a návrhu na udělení odměn, 9. 12. 1953. Podle tohoto dokumentu obdrželo mezi jinými členy VIII. a IX. správy MV i deset příslušníků, které výše uvedené materiály řadí do „skupiny ZÚ“, navíc ještě písemnou pochvalu od ÚV KSČ a věcné dary od ministra vnitřní.

¹⁹ ABS, f. KR 1956, ka 8, KR náč. VIII. správy MV č. 32/56, 24. 9. 1956.

²⁰ Jen u Jana Linharta působí poněkud kuriózně, že alespoň podle informací z jeho personálního spisu měl jeho otec být za první republiky komorníkem knížete Schwarzenberga a za války údajně sloužil u budoucího arcibiskupa Berana. Roku 1945 ovšem vstoupil do KSČ. ABS, f. Personální spisy příslušníků ministerstva vnitřní (dále jen PeS MV), evidenční číslo (dále jen ev. č.) 6082/22, Jan Linhart.

Obr. 5: Personální obsazení odboru ochrany mauzolea VIII. správy MV bez roty Vnitřní stráž k 1. 10. 1956. Zdroj: NA, f. 02/5, sv. 67, a. j. 183, b. 23 (upraveno autorem).

Ti, kteří působili u odboru pro ochranu mauzolea až do jeho zrušení a nepožádali si v té době o uvolnění ze služeb MV, byli bez výjimky přeloženi k jiné složce podle své odbornosti nebo potenciálu pro další uplatnění a dále sloužili v různých součástech ministerstva zpravidla až do odchodu do starobního důchodu. Stojí za pozornost, že většina příslušníků, kteří v mauzoleu zůstali až do jeho konce, byla nejdříve převelena ke stejnému odboru hlavního týlu MV, kde někteří zajišťovali objekt K-111, podzemní kryt, který se

v případě války měl stát útočištěm předsednictva vlády a ÚV KSČ.²¹

Následující stručné životopisy vybraných příslušníků I. odboru VIII. správy MV, zařazené na základě významu osoby pro provoz mauzolea nebo předchozího (nepochybného) přidělení ke „skupině zvláštního úkolu“ (ZÚ), jsou uvozeny tabulkami všech členů daného oddělení s jejich funkcí v odboru, umístěním před příchodem a bezprostředně po odchodu z něj, a konečně evidenčními čísly příslušných personálních spisů.

Vedení

Jméno	Funkce	Předchozí zařazení	Následné zařazení	ABS, f. PeS MV, ev. č.
Václav Lenert	náčelník	SNB útvar Jasan, 1. 9. 1948–20. 10. 1953	ústřední škola MV, od 17. 9. 1956	6391/23, 2418/23
Miroslav Hubka	zástupce náčelníka	SNB útvar Hrad, 4. 6. 1949–31. 10. 1953, ZÚ od března 1953	hlavní týl MV, stavebně ubytovací odbor, od 1. 10. 1962	4779/26
Karel Marčiny	náčelník	VIII. správa MV, náčelník odboru pro ochranu Hradu 21. 10. 1953–19. 9. 1956	hlavní týl MV, stavebně ubytovací odbor, od 1. 10. 1962	4189/25, 5394/25

²¹ ABS, f. Sekretariát náměstka ministra vnitra plk. Jindřicha Kotála (1951) 1955–1968 (dále jen A 5), inventární jednotka (dále jen inv. j.) 13, Výstavba chráněného pracoviště K-111 (1956); ABS, f. A 5, inv. j. 847, Objekt K-111: kádrová situace na objektu – návrhy systemizace (1966).

Václav Lenert

Narodil se 4. 9. 1923 v Hlušovicích na Olomoucku. Vyučil se obchodním příručím a pracoval u drobného živnostníka až do osvobození. Do KSČ vstoupil v květnu 1945. Ihned se zapojil do veřejného života jako zaměstnanec přihlašovacího úřadu ve Šternberku, který organizoval odsun Němců z regionu. Záhy nastoupil k výkonu vojenské služby.

Členem SNB od listopadu 1945. Sloužil nejprve v Brně a Olomouci, v roce 1946 ve slezském pohraničí. V roce 1947 nasazen na Slovensku proti banderovcům. V únoru 1948 přeložen do Prahy, kde od září působil u útvaru SNB Jasan jako osobní strážce člena vlády. Od září 1952 zařazen v oddílu ochrany Hrad hlavní správy ochrany MNB jako první zástupce náčelníka oddílu K. Klímy.

Ve funkci se osvědčil, takže byl na podzim 1953 povýšen do hodnosti kapitána a jmenován náčelníkem odboru pro ochranu mauzolea. Podle služebních hodnocení si na tomto místě počínal důsledně, s až úzkostlivou svědomitostí.

V září 1956 povolán do dvouleté školy MV, kterou s úspěchem absolvoval. Od července 1958 působil na I. správě MV (tehdy zahraničně politická rozvědka), nejprve jako referent 11. odboru, v letech 1963–1969 na rezidentuře Vídeň, poté jako náčelník a zástupce náčelníka odboru 69 (úsek vědecko-technické rozvědky), nakonec jako referent a zástupce náčelníka 31. odboru téže správy.

Během služby u složek MV obdržel „Řád 25. února 1948 III. stupně“ (1949) a medaile „Za službu vlasti“ (1955), „Za zásluhy o obranu vlasti“ (1956) a „Za vynikající práci“. Dosáhl hodnosti podplukovníka. Koncem roku 1981 odešel do důchodu.

Miroslav Hubka

Narodil se 26. 10. 1926 v Tážalech na Olomoucku. Vyučený bednář, až do konce války pracoval v bednářské firmě. Po osvobození člen „revoluční gardy“ v Uničově. V květnu 1945 též vstoupil do KSČ. Do poloviny roku 1947 konal vojenskou prezenční službu. Zúčastnil se bojových operací proti banderovcům. Poté pracoval znovu jako bednář.

V SNB od jara 1949. Po absolvování tříměsíčního kurzu ve škole SNB I. stupně ve Slavičíně zařazen k útvaru Hrad, kde

sloužil zprvu jako uniformovaný strážný, avšak již od ledna 1950 ve funkci dveřníka a ochránce sekretariátu prezidenta republiky.

Po Gottwaldově smrti se stal velitelem „skupiny zvláštního úkolu“, jež po všech stránkách zabezpečovala proces balzamacie Gottwaldova těla, kterou prováděli sovětsí experti. Na podzim 1953 určen v hodnosti poručíka za zástupce náčelníka odboru pro ochranu mauzolea, jímž zůstal až do jeho zrušení.

Od října 1962 umístěn v hlavním týlu MV jako referent materiálně technického zásobování, od února 1964 jako starší referent mobilizačního oddělení. V březnu 1966 přeložen do jazykové školy MV v Praze–Ruzyni jako vedoucí týlové skupiny, v roce 1973 se stal náčelníkem týlového oddělení.

V letech 1966–1968 absolvoval dvouletou střední ekonomickou školu pro pracující. Roku 1980 byl kvůli vyššímu věku přeřazen do funkce vedoucího staršího referenta hospodářské skupiny jazykové školy MV.

Vyznamenán medailemi „Za službu vlasti“ (1955) a „Za zásluhy o obranu vlasti“ (1960). Dosáhl hodnosti majora. K 31. 1. 1983 odešel do důchodu. Zemřel 3. 9. 2011.

Karel Marčiny

Narodil se 10. 9. 1925 v Komařicích na Českokubudějovicku. Za okupace pracoval jako zemědělský dělník na hospodářství svých rodičů.

Členem SNB od října 1945. Po šestiměsíčním výcviku sloužil u jezdecké jednotky na Šumavě. Do KSČ vstoupil v dubnu 1946. V prosinci 1948 převelen k výkonu strážní služby u útvaru Hrad. V letech 1950–1951 absolvoval pečovatní akademii v Lipniku nad Bečvou.

Na podzim 1953 se stal náčelníkem odboru pro ochranu Hradu (II. odbor VIII. správy), který zajišťoval osobní ochranu prezidenta republiky. Podílel se na výstavbě mauzolea, za což se mu dostalo několika pochval, mimo jiné i od ÚV KSČ. Náčelníkem mauzolea ustanoven v září 1956 v hodnosti kapitána. Ve funkci hodnocen jako náročný a nekompromisní.

Po zrušení mauzolea přeložen v říjnu 1962 k hlavnímu týlu MV jako správce objektu K-111. V červenci 1963 náčelníkem oddělení zvláštních úkolů hlavního týlu, o rok později zástupcem náčelníka samostatného mobilizačního oddělení. Následně sloužil na všeobecném odboru hospodářské správy MV, jehož náčelníkem se stal v roce 1976.

Oceněn medailemi „Za službu vlasti“ (1955), „Za zásluhy o obranu vlasti“ (1956) a vyznamenáním „Za zásluhy o výstavbu“ (1971). Dosáhl hodnosti podplukovníka. K 30. 9. 1980 odešel do důchodu, ale ve službách MV pracoval jako občanský zaměstnanec až do 30. 6. 1981.

Oddělení vnitřní ochrany

Josef Stránský	velitel směny	SNB útvar Hrad, 1. 8. 1950–16. 12. 1953, ZÚ od 18. 3. 1953	VII. správa MV, 3. oddělení odboru I–A, od 1. 1. 1956	6109/23
Antonín Kolísek	velitel směny	SNB útvar Hrad, 7. 7. 1949–31. 10. 1953	hlavní týl MV, stavebně ubytovací odbor, od 1. 5. 1962	4632/21
Václav Cígler	velitel směny	SNB útvar Hrad, 1. 9. 1948–16. 12. 1953	uvolněn ze zdravotních důvodů 31. 1. 1961	4061/24
Jan Smejkal	velitel směny / náčelník oddělení	SNB útvar Hrad, 1. 9. 1948–16. 12. 1953	vnitřní správa MV, přidělený důstojník ministra, od 1. 1. 1957	4552/20
Miloslav Jabůrek	ochránce / velitel směny	SNB útvar Hrad, 4. 10. 1948–16. 12. 1953	hlavní týl MV, stavebně ubytovací odbor, od 1. 5. 1962	5967/25
František Benda	ochránce	SNB útvar Hrad, 13. 6. 1949–16. 12. 1953	VIII. správa MV, samostatné agenturně operativní oddělení, od 1. 7. 1956	5169/24
Karel Prohaska	ochránce / velitel směny	SNB útvar Jasan, 1. 1. 1950–16. 12. 1953	VII. správa MV, 1. oddělení II. odboru, od 1. 2. 1961	4267/27
Jaroslav Krška	ochránce	SNB útvar Hrad, 1. 4. 1950–16. 12. 1953, ZÚ od března 1953	VIII. správa MV, IV. odbor, od 1. 12. 1955	3044/28
Jaroslav Valenčík	ochránce	SNB útvar Hrad, 5. 3. 1950–16. 12. 1953	vnitřní správa MV, přidělený důstojník ministra, od 1. 5. 1955	5640/25
Stanislav Vykydal	ochránce	SNB útvar Jasan, 15. 6. 1949–16. 12. 1953	VIII. správa MV, II. odbor, od 1. 1. 1963	4315/13
Vilém Hlaváček	ochránce	SNB útvar Hrad, 26. 2. 1950–30. 11. 1953	VIII. správa MV, 1. oddělení II. odboru, od 1. 10. 1962	3510/20
František Kot	ochránce	SNB útvar Hrad, 25. 6. 1949–31. 10. 1953	krajská správa MV Praha, II. odbor správy VB, od 1. 2. 1956	6521/24
Otto Kubík	ochránce	SNB útvar Jasan, 1. 1. 1950–31. 10. 1953	hlavní týl MV, stavebně ubytovací odbor, od 1. 10. 1962	5035/24
Jindřich Šváb	ochránce	SNB útvar Jasan, 1. 9. 1948–31. 10. 1953	středočeský KNV, štáb civilní ochrany, od 1. 3. 1962	4521/22
Dobroslav Stejskal	ochránce	SNB útvar Hrad, 1. 3. 1949–16. 12. 1953	městská správa VB Praha, oddíl řízení dopravy, od 1. 6. 1955	4759/24
Jiří Jetenský	ochránce	SNB útvar Hrad, 1. 4. 1950–16. 12. 1953, ZÚ od března 1953	oddělení VB Litvínov, od 1. 3. 1955	617/29
Ladislav Citterberg	ochránce	nezjištěno – personální spis neúplný (ZÚ od ? 1953)	nezjištěno – personální spis neúplný	3146/26
Josef Kostka	ochránce	SNB útvar Hrad, 1. 10. 1951–16. 12. 1953, ZÚ od 18. 3. 1953	VIII. správa MV, IV. odbor, od 1. 12. 1955	2892/27
Jan Linhart	ochránce	SNB útvar Jasan, 1. 2. 1951–11. 3. 1954	hlavní týl MV, stavebně ubytovací odbor, od 1. 10. 1962	6082/22, 4496/22, 6166/22
Václav Čížek	ochránce	SNB útvar Jasan / VIII. správa MV, III. odbor, 3. 9. 1948–31. 12. 1954	hlavní týl MV, stavebně ubytovací odbor, od 1. 10. 1962	6504/24, 4317/24
František Hloužek	ochránce	SNB útvar Jasan / VIII. správa MV, III. odbor, 12. 3. 1950–31. 1. 1955	VIII. správa MV, 1. oddělení II. odboru, od 1. 1. 1963	5387/22

Josef Stránský

Narodil se 25. 8. 1923 v Kostelci nad Labem. Vyučený truhlář. Za války pracoval jako truhlář, dělník v cukrovaru a tesař. Do KSČ vstoupil v červnu 1945. Od podzimu téhož roku do poloviny roku 1947 konal vojenskou prezenční službu. Poté pracoval jako havíř a truhlář.

Členem SNB od listopadu 1949. Po absolvování kurzu ve škole SNB I. stupně v Kralovicích u Rakovníka nastou-

pil začátkem roku 1950 k útvaru Jasan a posléze k útvaru Hrad nejprve jako strážný, poté jako doprovodný ochránce u odboru vnitřní ochrany.

Od 18. 3. 1953 zařazen ve „skupině zvláštního úkolu“ jako *osobní ochránce pres. KG*.²² V této skupině poskytovali veškerou podporu sovětským balzamovačům při jejich práci působil jako zástupce velitele a byl povýšen do hodnosti podporučíka. Po ustavení odboru pro ochranu mauzo-

²² Z hlediska studia kultu vůdce v komunistických režimech je pozoruhodné, že na příslušných stránkách personálních spisů osob zařazených do této skupiny se o Gottwaldovi píše, jako by vůbec nezemřel.

lea zařazen jako velitel směny příslušníků zabezpečujících ostrahu jeho vnitřních prostor.

V lednu 1956 přemístěn k VII. správě MV jako referent, o rok později se vrátil k VIII. správě ve stejné funkci. Od července 1962 referent osobní ochrany zahraničních delegací. Na tomto místě využil i svou aktivní znalost němčiny, kterou si během služby dále prohluboval.

Byly mu propůjčeny medaile „Za službu vlasti“ (1955) a „Za zásluhy o obranu vlasti“ (1966). Kromě toho obdržel zlatou medaili NDR „Za bratrství ve zbraní“. Dosáhl hodnosti kapitána. K 31. 8. 1978 odešel do důchodu.

Antonín Kolísek

Narodil se 10. 7. 1921 ve Střílkách, okres Kroměříž. Zprvu pracoval jako zemědělský dělník na hospodářství své matky. Později se živil jako závozník a řidič. Roku 1942 nuceně nasazen u firmy Krupp v Essenu, odkud v následujícím roce uprchl a do konce války se skrýval. Členem KSČ od května 1945. Od podzimu 1945 do jara 1946 konal vojenskou prezenční službu. Poté pracoval jako dělník v železárnách a lisař plastů.

Do SNB vstoupil v létě 1948. Po úvodním kurzu ve škole SNB a StB v Dobrušce nastoupil v roce 1949 na KV StB v Praze, odkud byl záhy přidělen k útvaru Hrad. Před přeřazením do mauzolea velitel čety v jednotce vnější ochrany Hradu.

Zúčastnil se výstavby mauzolea. Po vzniku I. odboru VIII. správy ustanoven do funkce velitele směny v ochraně. V letech 1956–1958 absolvoval dvouletou průmyslovou školu strojnickou.

V květnu 1962 převelen k hlavnímu týlu MV jako starší referent pro údržbu ve stavebně ubytovacím odboru. V červnu 1964 zařazen jako instalatér ve skupině teplovodního a vodovodního provozu samostatného mobilizačního oddělení hlavního týlu MV. V následujícím roce ustanoven starším technikem vodního hospodářství. V roce 1973 se stal hlavním inženýrem a zástupcem náčelníka 8. oddělení

odboru hospodářského zabezpečení ekonomické a technické správy.

Dekorován medailemi „Za službu vlasti“ (1955) a „Za zásluhy o obranu vlasti“ (1961). Dosáhl hodnosti majora. K 28. 2. 1978 odešel do důchodu.

Václav Cígler

Narodil se 8. 6. 1924 v Újezdu, okres Přeštice na Plzeňsku. Vyučil se slévačem v plzeňské Škodovce, kde pracoval až do osvobození. Vstoupil do „revoluční gardy“ a v červnu 1945 se stal členem SNB.

Po výcviku v Plzni sloužil u jednotek SNB v Chebu, Aši, Jáchymově a Praze. Do KSČ se přihlásil nejprve v červnu 1945 a znovu v březnu 1948. Členství mu bylo přiznáno v listopadu 1950. Na podzim 1948 přeložen k útvaru Jasan a záhy poté k útvaru Hrad. Roku 1949 přeřazen od uniformované jednotky k civilní strážci a v listopadu 1950 k osobní ochraně prezidenta republiky a jeho rodiny. Od dubna 1953 náčelníkem referátu propustek.

Zúčastnil se výstavby mauzolea. Po ustavení I. odboru VIII. správy MV se stal velitelem směny v ochraně. Svou funkci plnil podle hodnocení iniciativně a přesně, takže mu náčelník zadal *odpovědný úkol čištění sarkofágu včetně skla*. Začátkem roku 1956 se u něho projevil vážná nemoc, takže následujících 13 měsíců byl v dočasném invalidním důchodu. V březnu 1957 opět nastoupil k výkonu služby v mauzoleu.

Obdržel „Řád 25. února 1948 III. stupně“ (1949) i medaile „Za službu vlasti“ (1955) a „Za zásluhy o obranu vlasti“ (1956). Dosáhl hodnosti kapitána. K 31. 1. 1961 uvolněn do trvalého invalidního důchodu.

Jan Smejkal

Narodil se 5. 2. 1920 v Opatově na Třebíčsku. Vyučený krejčí. Za války zaměstnán jako krejčovský dělník u drobného živnostníka, od roku 1943 nuceně nasazen jako soustružník u firmy Flugmotorwerke-Ostmark ve Štrasburku a Vídní. Od roku 1944 pracoval v letňanské Avii a v podniku Omega v Lukách pod Medníkem. Po osvobození krátce zaměstnán opět jako krejčí.

V létě 1945 rozšířil řady SNB. Po kurzu ve škole SNB I. stupně v Ostravě následovalo zařazení u útvarů ve Znojmě, Ostravě, Českém Těšíně a Praze. Mezitím se v roce 1947 zúčastnil bojových operací proti banderovcům. Členem KSČ od února 1947. V září 1948 převelen k útvaru Hrad do jednotky vnější ochrany, od srpna 1950 u civilní složky jako osobní ochránce prezidenta a jeho rodiny, později jako velitel čety osobních strážců.

Po Gottwaldově smrti byl osobním strážcem Marty Gottwaldové. Zúčastnil se výstavby mauzolea. Po vzniku odboru ustanoven velitelem směny v ochraně. V říjnu 1956 se stal náčelníkem reorganizovaného oddělení vnitřní ochrany.

Začátkem roku 1957 přeložen k vnitřní správě MV jako přidělený důstojník ministra vnitra. V srpnu 1965 důstojníkem stálé služby u téže správy. Od března 1969 starším referentem dozorčí služby. Od února 1975 ve stejné funkci u odboru informací a analytiky sekretariátu ministra. Od září 1976 důstojníkem operačního střediska tamtéž.

Vyznamenán „Řádem 25. února 1948 III. stupně“ (1949), medailí „Za službu vlasti“ (1955) a medailí „Za zásluhy o obranu vlasti“ (1956). Dosáhl hodnosti majora. K 30. 6. 1978 odešel do důchodu.

Jaroslav Krška

Narodil se 11. 4. 1928 v Oslavě, okres Velké Meziříčí. V letech 1942–1949 obchodním příručím u soukromých firem. Členem KSČ od října 1947.

V říjnu 1949 se přihlásil do SNB. Po absolvování nástupní školy v Jeseníku odvelen v dubnu 1950 k útvaru Hrad, kde od března 1951 působil jako doprovodný ochránce, od září 1952 jako osobní strážce K. Gottwalda.

Od března 1953 zařazen jako *osobní ochránce s. Gottwalda* ve „skupině zvláštního úkolu“, která do listopadu téhož roku asistovala sovětským lékařům při balzamování prezidentovy mrtvoly. Podle posudků se *naučil zacházet s různými technickými přístroji a těžkostí služby snášel bez*

OPIS

Ministerstvo národní bezpečnosti
oddíl ochrany Hrad

74

DENNÍ ROZKAZ č. 57
V Praze, dne 6. července 1953.

Čl. 1.
Šstržm. KRŠKA
Jaroslav - potrestání.

Koncem měsíce dubna 1953 šstržm. K r š k a Jaroslav, příslušník oddílu ochrany Hrad - t.č. na zvláštním úkolu přisvojil si neoprávněně a bez souhlasu bezprostředního velitele 2 1/2 litru čistého lihu, ob vazové balíčky a vatou pocházející ze zvláštního úkolu a to pro svoji vlastní potřebu. Byl si vědom toho, že věci, které byly určeny k znehodnocení, měly být zničeny ze závažných důvodů.

Šstržm. K r š k a, tím porušil kázeň a disciplínu skupiny ZU-GL a jeho jednání nebylo takové, jaké má být u příslušníka SNB a člena KSČ, zvláště byla-li mu dána taková důvěra při plnění zvláštního úkolu, důležitého pro naši KSČ a všechny pracující lid naší lidově-demokratické republiky.

Jmenovaného trestám
domácím vězením 15 dní
s nástupem dne 10. července 1953 v 6.00 hod.

Náčelník oddílu ochrany Hrad:
plk. K l í m a K a r e l v. r.

Za správnost opisu:
šstržm. Končelová
Končelová

V Praze dne 14. července 1953.

Ministerstvo národní bezpečnosti
kádrová správa - III. odbor

P r a h a .

TAJNĚ!

Zasílám na vědomí a k dalšímu služebnímu opatření.

Náčelník sekretariátu HSO-MNB:
kpt. P o k o r n ý Jaroslav
Pokorný

Obr. 6: Rozkaz k potrestání J. Kršky za prohřešek ve „skupině ZÚ“. Zdroj: ABS, f. PeS MV, ev. č. 3044/28, Jaroslav Krška.

odmluv. Nicméně již v dubnu se dopustil přestupku, když si neoprávněně přisvojil 2 1/2 litru lihu, obvažové balíčky a vatou pocházející ze zvláštního úkolu. Za to mu byl uložen trest 15 dnů domácího vězení, jenž mu byl 9. 10. 1953 vymazán. Po ustavení I. odboru VIII. správy přidělen do oddělení vnitřní ochrany mauzolea.

Začátkem prosince 1955 převelen v rámci reorganizace ke IV. odboru VIII. správy (epizodická ochrana) jako referent, působil i jako doprovodný orgán u zahraničních delegací. V říjnu 1963 přešel na vlastní žádost k pražské krajské správě MV. V září 1966 zařazen na odbor pasů a víz této správy jako starší referent. V září 1972 na vlastní žádost ustanoven starším referentem oddělení letištní kontroly pražské správy StB. Od července 1977 na správě StB Praha jako starší referent pro problematiku ochrany státního tajemství. Od dubna 1982 referentem specialistou u téhož útvaru.

Vyznamenán „Za službu vlasti“ (1955) a „Za zásluhy o obranu vlasti“ (1976). Dosáhl hodnosti majora. K 30. 9. 1983 odešel do důchodu.

Jiří Jetenský

Narodil se 18. 10. 1929 v Radvanicích na Kutnohorsku. Ke konci války pracoval jako brusič skla a strojní zámečnick, v letech 1945–1949 na nově získaném hospodářství svých rodičů v pohraničí. Členem KSČ od května 1948.

V říjnu 1949 nastoupil k SNB. Po absolvování půlroční nástupní školy v Jeseníku odvelen v dubnu 1950 k útvaru Hrad. Tam působil nejprve u uniformované složky vnější ochrany, od března 1951 u odboru vnitřní ochrany.

Po Gottwaldově smrti se stal *osobním ochráncem s. Gottwalda u ZÚ*. Také on se rychle naučil zvládnouti všechny

problémy služby ZÚ, jako zacházení s různými přístroji, technickým zařízením. Podle hodnocení velitele M. Hubky se ve „skupině zvláštního úkolu“ projevil jako jeden z nejlepších příslušníků. Po vzniku odboru pro ochranu mauzolea v něm byl zařazen jako člen vnitřní ostrahy. Koncem ledna 1955 si z osobních důvodů požádal o přeložení k oddělení VB Ústí nad Labem, aby mohl podporovat nemocné rodiče.

V březnu 1955 zařazen na oddělení VB v Litvínově jako operativní zmocněnec. Oceněn medailí „Za službu vlasti“ (1955). Dosáhl hodnosti podporučíka. Vzhledem k vleklým zdravotním obtížím byl 30. 6. 1957 uvolněn do částečného invalidního důchodu.

Josef Kostka

Narodil se 25. 7. 1927 v Návojné, okres Valašské Klobouky. Za války pracoval jako stavební dělník, od roku 1943 jako gumárenský dělník u firmy Baťa ve Zlíně. Po osvobození znovu zaměstnán ve Zlíně do roku 1947, kdy odešel do pohraničí pomáhat rodičům v zemědělství. Členem KSČ od května 1946. V letech 1949–1951 konal vojenskou prezenční službu u pohraniční stráže. Absolvoval poddůstojnickou školu.

V říjnu 1951 vstoupil do SNB. Zařazen ke strážní službě u oddílu ochrany prezidenta v útvaru Hrad. Od 18. 3. 1953 zařazen na ZÚ jako osobní ochránce pres. KG. Mimořádné těžkosti služby u ZÚ a velké vypětí snášel podle posudku ze srpna 1953 se snahou splnit úkol co nejlépe. Za svůj podíl na jeho splnění obdržel děkovaný dopis ÚV KSČ a věcné dary od ministra vnitra. Následně ustanoven jako ochránce u I. odboru VIII. správy MV pro ochranu mauzolea.

V prosinci 1955 přemístěn v rámci reorganizace ke IV. odboru VIII. správy (epizodická ochrana) do funkce referenta. Tam setrval do srpna 1958, kdy přešel k VII. odboru IV. správy (správa sledování). Svěřený úsek ale nezvládl, takže mu bylo odloženo povýšení a v březnu 1960 byl převelen na oddělení odboru železniční dopravy MV v Kralupích nad Vltavou jako referent pro agenturně operativní práci. Ani zde se neosvědčil, a tak byl po opětovném odložení povýšení přemístěn v listopadu 1961 ke II. zvláštnímu odboru MV jako referent sledovač. Odtud v roce 1966 převelen do funkce technika u VI. a později II. odboru VI. správy MV (úsek grafické expertízy správy operativní techniky), kde již zůstal.

Vyznamenán medailemi „Za službu vlasti“ (1955) a „Za zásluhy o obranu vlasti“ (1970). Dosáhl hodnosti kapitána. Roku 1978 odešel kvůli plicní chorobě do invalidního důchodu.

Oddělení technické služby

František Srp	dispečer	SNB útvar Hrad, 1. 9. 1948–16. 12. 1953	II. správa MV, 3. oddělení X. odboru, od 1. 9. 1962	5725/25
Miroslav Jonáš	dispečer	SNB útvar Hrad, 1. 4. 1950–16. 12. 1953	II. správa MV, 3. oddělení X. odboru, od 1. 3. 1962	3830/31
František Kolář	dispečer	SNB útvar Hrad, 15. 9. 1952–16. 12. 1953	hlavní týl MV, stavebně ubytovací odbor, od 1. 10. 1962	5250/22
Rudolf Čechura	dispečer	SNB útvar Hrad, 27. 1. 1950–16. 12. 1953	uvolněn 30. 6. 1962 na vlastní žádost	2328/28
Josef Sychra	dispečer	zaměstnanec Závodů Rudých letnic 1930 do 31. 12. 1953	hlavní týl MV, stavebně ubytovací odbor, od 1. 10. 1962	1067/12
Karel Chvapil	elektrikář- strojník / dispečer	zaměstnanec ČKD Stalingrad Praha- Vysočany do 28. 2. 1954	hlavní týl MV, stavebně ubytovací odbor, od 1. 10. 1962	4354/26
Jan Kačerovský	elektrikář- strojník	zaměstnanec Meopty Praha-Košíře do 30. 6. 1954	z pracovního poměru občanského zaměstnance MV uvolněn 30. 9. 1962	4244/23
Věra Derková	laborantka	SNB útvar Jasan 24. 6. 1950–16. 12. 1953, ZÚ od 18. 3. 1953	V. správa MV, I. odbor, od 10. 10. 1962	4458/25
Marcela Sedláková	laborantka	SNB útvar Hrad, 10. 2. 1950–16. 12. 1953, ZÚ od června 1953	uvolněna 28. 3. 1956 na vlastní žádost	2090/30
Anna Šmerdová	laborantka	SNB útvar Javor, 1. 6. 1951–16. 12. 1953, ZÚ od 18. 3. 1953	uvolněna 29. 7. 1956 na vlastní žádost	2157/28
Helena Slabová	laborantka	zaměstnankyně polikliniky MV, 1. 7. 1953–28. 2. 1956	letecký oddíl MV, od 1. 8. 1962	4008/12

František Srp

Narodil se 9. 7. 1925 v Zaječově na Rokycansku. Vyučil se strojním zámečnickem. Za války tovaryšem u firmy Neptun v Komárově. Řady SNB rozšířil v červnu 1945. Po krátkém výcviku v Praze sloužil u různých jednotek v pohraničí. Členem KSČ od března 1948.

V září téhož roku převelen do strážní služby u útvaru Hrad. V letech 1949–1950 absolvoval kurz radiotelegrafistů na technickém učilišti SNB ve Zbirohu. Následně zařazen do spojovacího oddělení útvaru Hrad. V srpnu 1953 požádal o přeložení na odbor operativní evidence, byl však přemístěn k odboru ochrany mauzolea jako dispečer.

Již při výstavbě mauzolea nasazen k ostraze a montáži technického zařízení. V rámci odboru pověřen vedením skupiny dispečerů. Zodpovídal za řízení celého strojního provozu. Byla mu svěřena i obsluha osvětlovací soustavy sarkofágu. V letech 1959–1961 absolvoval dvouletou průmyslovou školu strojnickou v Praze.

V září 1962 ustanoven do funkce technika II. stupně na 3. oddělení X. odboru II. správy MV (správa kontrarozvědky), kde pracoval na úseku zabezpečovací techniky. V říjnu 1964 se stal technikem IV. stupně na 1. oddělení IV. odboru VI. správy MV (správa operativní techniky), kde se věnoval instalaci, rekonstrukci a údržbě spojovacích zařízení v rámci zvláštních úkolů v zahraničí. Od roku 1974 působil na šifrovém úseku I. správy federálního ministerstva vnitra (hlavní správa rozvědky).

Vyznamenán medaillemi „Za službu vlasti“ (1955) a „Za zásluhy o obranu vlasti“ (1956). Dosáhl hodnosti majora. K 31. 8. 1983 odešel do důchodu.

Miroslav Jonáš

Narodil se 25. 2. 1931 v Lukách nad Jihlavou. Vyučený strojní zámečnickem. V letech 1947–1949 pracoval u firmy Pal v Jihlavě. Do KSČ vstoupil v březnu 1947. V roce 1949 nastoupil vojenskou prezenční službu a přihlásil se do SNB.

Prošel školou SNB I. stupně v Jeseníku. V dubnu 1950 umístěn u útvaru Hrad jako strážný. V roce 1951 absolvoval kurz na technickém učilišti SNB ve Zbirohu. Poté opět u útvaru Hrad jako telefonní mechanik až do listopadu 1953.

Při výstavbě mauzolea pracoval na kontrole a montáži technického zařízení a stroje. Po vzniku I. odboru VIII. správy v něm byl zařazen jako dispečer. Podle služebních posudků dokonale rozuměl strojnímu zařízení, zejména měřicím přístrojům souvisejícím s klimatizací a *pečlivě dbal o řádný a bezzávadný provoz mauzolea*. Zastupoval vedoucího dispečera F. Srpa v době jeho nepřítomnosti. V letech 1956–1958 absolvoval dvouletou průmyslovou školu strojnickou.

V březnu 1962 přemístěn na funkci technika II. stupně na 3. oddělení X. odboru II. správy MV (správa kontrarozvědky). V únoru 1963 umístěn jako technik na I. správě (tehdy zahraničně politická rozvědka). Od února 1964 u VI. správy (operativní technika). Od srpna téhož roku technikem IV. stupně v činných zálohách VI. správy, kde zajišťoval technickou podporu šifrových pracovišť a zvláštních úkolů v rámci ministerstva zahraničních věcí. V červnu 1968 maturoval na střední průmyslové škole elektrotechnické v Praze. V únoru 1971 se stal náčelníkem 2. oddělení IV. odboru VI. správy, v prosinci téhož roku náčelníkem I. oddělení.

V květnu 1972 požádal o přemístění k I. správě FMV (hlavní správa rozvědky). V červenci ustanoven jako starší referent I. správy a stal se oblastním technikem rezidentury ve Washingtonu s působností pro území USA, Kanady a Mexika. Po návratu zpracovával od května 1976 jako referent specialista problematiku technického zabezpečení rezidentury I. správy v zahraničí. V roce 1984 nastoupil na rezidenturu Londýn, kde působil do podzimu 1985.

Obdržel medaile „Za službu vlasti“ (1955) a „Za zásluhy o obranu vlasti“ (1970). Dosáhl hodnosti podplukovníka. Koncem června 1989 odešel do důchodu.

František Kolář

Narodil se 4. 4. 1922 v Klatovech. Vyučil se elektromechanikem. Za války pracoval jako dělník. Po osvobození členem „revoluční gardy“, krátce pracoval jako průvodčí na dráze, poté jako dělník v podniku Elektro-Praga až do roku 1951. Členem KSČ od března 1946. V roce 1948 konal vojenskou prezenční službu.

V únoru 1951 vstoupil do SNB a byl zařazen k útvaru Jasan jako strážný, v září 1952 k útvaru Hrad jako údržbář-elektrikář.

V říjnu 1953 prováděl kontrolu a montáž technického zařízení mauzolea. Po ustavení odboru pro ochranu mauzolea se stal jedním z dispečerů. V této funkci pracoval podle posudků spolehlivě, např. *svědomitě zapisoval veškeré měřicí grafy do žurnální knihy*, neboť k jeho úkolům patřilo sledovat hodnoty na měřicích přístrojích v klimatizovaných prostorách mauzolea. Projevovala se u něho *správná úzkostlivost v přesném dodržování vlhkosti a teplot podle určených požadavků lékařů*.

Po zrušení mauzolea byl v říjnu 1962 zařazen ke stavebně ubytovacímu odboru hlavního týlu MV jako technik-motorář, později jako mechanik silnoproudu a starší technik na 8. oddělení odboru hospodářského zabezpečení ekonomické a technické správy. V roce 1972 se stal vedoucím skupiny silnoproud na 12. oddělení téhož odboru. V roce 1973 se vrátil na původní funkci v 8. oddělení.

Oceněn medailami „Za službu vlasti“ (1956) a „Za zásluhy o obranu vlasti“ (1966). Dosáhl hodnosti kapitána. K 30. 4. 1977 odešel do důchodu.

Rudolf Čechura

Narodil se 10. 2. 1928 v Čižicích na Plzeňsku. Za války se vyučil elektrotechnikem. V letech 1947–1948 pracoval nejprve jako dělník u soukromníka, poté jako provozní elektrotechnik v plzeňské Škodovce. Do KSČ vstoupil v květnu 1946. V letech 1949–1950 konal vojenskou prezenční službu.

Již roku 1949 povolán do výcvikového střediska SNB, odkud nastoupil k jednotce pohraniční stráže na Šumavě. Koncem ledna 1950 převelen do strážní služby u útvaru Hrad.

Na podzim 1953 prováděl ostrahu staveniště mauzolea K. Gottwalda. Po vzniku odboru v něm byl zařazen jako dispečer. Po počátečních obtížích se brzy zapracoval a věnoval se zejména elektrotechnice, provozu měřicích přístrojů a vzduchotechnice.

Získal medaili „Za službu vlasti“ (1955). Dosáhl hodnosti nadporučíka. K 30. 6. 1962 uvolněn ze služebního poměru na vlastní žádost, neboť si po uzavření mauzolea našel zaměstnání jako elektrotechnik v civilním sektoru. Jeho další osudy nejsou známy.

Josef Sychra

Narodil se 16. 3. 1912 v německém Offenbachu. Vyučený strojní zámečnický. Členem KSČ od roku 1946. V letech 1934–1953 zaměstnán jako zámečnický, topič, montér vzdu-

chotechniky a inspektor montérů, naposledy v Závodech Rudých letnic 1930, což byl dodavatel vzduchotechnických zařízení do mauzolea K. Gottwalda, na jejichž montáži se Sychra v roce 1953 podílel.

Z tohoto podniku přešel na žádost MV začátkem roku 1954 na místo dispečera u I. odboru VIII. správy jako odborník na vzduchotechniku.

Od října 1962 zařazen na stavebně ubytovacím odboru hlavního týlu MV jako starší technik vzduchotechnického zařízení.

Oceněn medailí „Za službu vlasti“ (1962). Dosáhl hodnosti kapitána. K 31. 3. 1969 odešel do důchodu.

Karel Chvapil

Narodil se 28. 9. 1926 v Pístech, okres Roudnice nad Labem. Za války se vyučil elektromechanikem. Členem KSČ od února 1946. Po vojenské prezenční službě v letech 1948–1950 nastoupil do závodu ČKD Stalingrad v Praze–Vysočanech.

Koncem ledna 1954 požádal o přijetí k SNB. V březnu téhož roku byl na doporučení vedení závodu a závodního výboru KSČ přijat do služeb MV jako občanský zaměstnanec ve funkci elektrotechnika-strojníka u odboru pro ochranu mauzolea. V srpnu 1955 znovu zažádal o vstup do SNB. Od října 1955 ustanoven do své stávající funkce jako příslušník v hodnosti podporučíka. K 1. 10. 1956 přeřazen na místo dispečera.

V říjnu 1962 převelen ke stavebně ubytovacímu odboru hlavního týlu MV nejprve jako starší elektrotechnik, poté jako vedoucí skupiny silnoproud. Od roku 1972 vedoucím provozu na odboru hospodářského zabezpečení ekonomické a technické správy.

Obdržel medaili „Za službu vlasti“ (1962). Dosáhl hodnosti majora. Jeho další osudy nejsou známy.

Věra Derková (roz. Seltenreichová, znovu provd. Kučerová)

Narodila se 15. 12. 1925 ve Štamberku na Novojičínsku. Dosáhla základního vzdělání a za války pracovala jako prodavačka. Členkou KSČ od června 1945. Prošla divadelním kurzem a v letech 1946–1947 hrála v těšinském divadle, poté byla v domácnosti. Roku 1948 nastoupila jako administrativní pracovnice na ONV v Místku.

V dubnu 1950 vstoupila do SNB. Po absolvování školy SNB I. stupně v Jeseníku odvelena v červnu téhož roku do Prahy k útvaru Jasan, kde působila jako politická pracovnice na kádrovém oddělení a písařka v útvarovém výboru KSČ.

Od 18. 3. 1953 zařazena ve „skupině zvláštního úkolu“ jako osobní ochránce pres. KG, asistovala tedy sovětským odborníkům při balzamací Gottwaldova těla. Podle posudku ze srpna 1953 byla velmi obětavá a nenaříkala, i když

práce mnohdy byla velmi těžká zvláště pro ženy. Za splnění úkolu odměněna pochvalným dopisem ÚV KSČ a věcnými dary od ministra vnitra. Pro důslednost při plnění ZÚ ustanovena velitelkou úseku laborantek, kterou zůstala i po vzniku odboru pro ochranu mauzolea.

Na podzim 1955 odhalila krádeže textilního materiálu ze skladu mauzolea, které měly na svědomí ostatní laborantky. S jednou z nich tehdy sdílela pokoj ve vile Pod kaštany 24, kde odcizené látky našla. Věc oznámila náčelníkovi odboru a při následném šetření se přiznala ke spoluvině na odcizení dvou lahví čistého lihu před Vánoci 1954, který všechny tři laborantky použily do vaječného koňaku. Jako odpovědná vedoucí skupiny laborantek byla potrestána písemnou důtkou. Na začátku února 1957 jí byl trest kvůli dobrým pracovním výsledkům vymazán. V den „únorového vítězství“ téhož roku se jí prostřednictvím náčelníka VIII. správy dostalo pochvaly od lékařů mauzolea za vynikající práci při doplňující balzamací na podzim předchozího roku. Jako věcnou odměnu obdržela 6 metrů čistého hedvábí ze skladu mauzolea.

Od října 1962 zařazena jako referentka na I. odboru správy ochrany stranických a vládních činitelů MV, kde vedla administrativu odboru. V listopadu 1971 přidělena ke 2. oddělení tamtéž, kde kromě kancelářské práce vykonávala fyzickou ochranu manželek chráněných osob ze zahraničních delegací.

Oceněna medailemi „Za službu vlasti“ (1955) a „Za zásluhy o obranu vlasti“ (1970). Dosáhla hodnosti kapitána. Koncem roku 1980 odešla do důchodu.

Marcela Sedláková (roz. Richterová)

Narodila se 23. 10. 1930 v Pardubicích. Učila se na obchodní příručí. Ke konci války pracovala jako prodavačka v hračkářství. Po přestěhování s rodiči do Horních Lubů u Chebu zaměstnána v letech 1945–1949 v továrně na hu-

102
64

Správa mausolea
KLEMENTA GOTTWALDA

Vážený soudruhu podplukovníku,

v průběhu prací souvisejících s doplňujícím balsamováním těla soudruha Klementa G o t t w a l d a se vedle jiných pracovníků vynikajícím způsobem osvědčily laborantky mausolea s. D e r k o v á a S l a b o v á .

Pracovaly svědomitě, přesně a velmi iniciativně. Příkladně plnily veškeré úkoly, ikdyž v některých fásích kladla práce na jejich fysické síly krajní požadávky.

Tento jejich odpovědný postoj znamenal značnou podporu práce lékařů a značně přispěl ke zdárnému splnění celého úkolu.

Považuji za nutné Vás, soudruhu podplukovníku, o tom informovat s prosbou, abyste laskavě tlumočil oběma jmenovaným soudružkám uznání lékařů mausolea K. Gottwalda.

Praha, 7.2.1957.

Dr. R. Vanšček
Doc. Dr. R. Vanšček,
vedoucí lékař Mausolea.

N á č e l n í k u VIII. správy MV
s. pplk. Č e c h o v í
P r a h a .
=====

Obr. 7: Uznání lékařů laborantkám V. Derkové a H. Slabové za práci při doplňující balzamací v roce 1956. Zdroj: ABS, f. PeS MV, ev. č. 4458/25, Věra Kučerová.

dební nástroje zprvu jako pomocná dělnice, poté úřednice v účtárně. Do KSČ vstoupila v lednu 1947.

V prosinci 1949 se přihlásila do SNB, prošla nástupní školou v Nejdku a v únoru 1950 ji odveleli k útvaru Hrad. Tam sloužila nejprve jako telefonistka, později kinooperátérka.

V červnu 1953 přidělena jako laborantka ke „skupině zvláštního úkolu“. Za práci na ZÚ odměněna dopisem ÚV KSČ a věcným darem od ministra vnitra. V listopadu 1953 přešla ke vznikajícímu odboru pro ochranu mauzolea. V posudcích jí bylo vytýkáno, že se raději věnovala studiu cizích jazyků než služebním povinnostem, které však plnila výtečně.

Na podzim 1955 si присvojila několik metrů látek ze skladu mauzolea. Během vyšetřování incidentu rovněž doznala, že si všechny tři laborantky odnesly před vánočními svátky 1954 dvě sodovkové láhve lihu za účelem přípravy vaječného koňaku. Potrestána písemnou důtkou náčelníka VIII. správy.

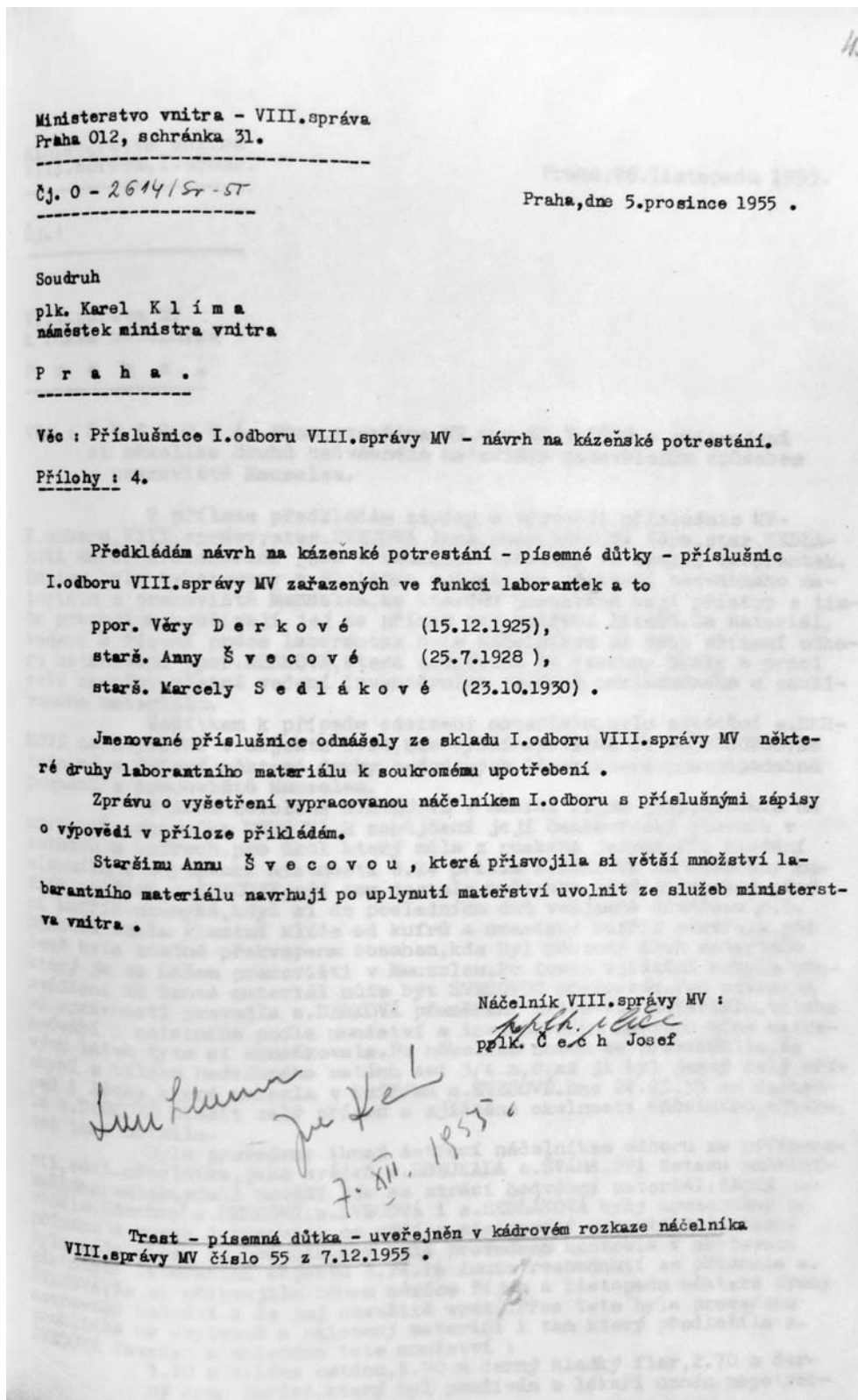
Dosáhla hodnosti staršiny. Dne 28. 3. 1956 uvolněna ze služebního poměru na vlastní žádost z osobních důvodů po narození dcery. V září 1961 se ucházela o místo externí průvodkyně u cestovní kanceláře Čedok. Její další osudy nejsou známy.

Anna Šmerdová (provd. Švecová)

Narodila se 25. 7. 1928 v Křižanovicích na Vyškovsku. Dosáhla základního vzdělání. V letech 1942–1951 pracovala jako děvečka, chůva, služebná a dělnice v tiskárnách. Členkou KSČ od září 1945.

V únoru 1951 nastoupila k SNB, nejprve do školy I. stupně ve Veltrusích, v červnu téhož roku k útvaru Javor. V dubnu 1952 převelena k útvaru Jasan jako písarka.

Od 18. 3. 1953 zařazena ve „skupině zvláštního úkolu“ jako *osobní ochránce pres. KG*. V práci byla houževnatá, povinnosti v rámci ZÚ plnila dobře. Podle posudku z této doby *měla známost s chlapcem, se kterým se rozešla v zájmu utajení ZÚ*. Za splnění „zvláštního úkolu“ odměněna dopisem ÚV KSČ a věcným darem od ministra vnitra. Po ustavení I. odboru VIII. správy MV zařazena jako laborantka. Svě úkoly plnila *svědomitě a vzorně, měla velmi dobrý po-*

Obr. 8: Návrh na potrestání laborantek za krádeže ve skladu mauzolea. Zdroj: ABS, f. PeS MV, ev. č. 2157/28, Anna Šmerdová.

měr k práci, kterou vykonávala ke spokojenosti lékařů. Byla dokonale seznámena se vším technickým zařízením, které je třeba pro laboratoř a lékaře.

Na podzim 1955 se však dopustila hrubého poklesku, když si присvojila čtyři kusy záclon z vily Pod kaštany 24, kde bydlela, a ze skladu mauzolea čtyři kusy prostěradel, dále satén, flor, krep žoržet a zejména hedvábí v celkovém množství 21, 9 m. Mimo to před Vánoci 1954 odcizila spolu s ostatními laborantkami dvě láhve čistého lihu na vaječný koňak. Náčelník mauzolea proto doporučil náčelníkovi VIII. správy, aby kromě potrestání důtkou byla po získání náhrady propuštěna ze služebního poměru. Náčelník VIII. správy následně předložil tento návrh náměstkovi ministra vnitra K. Klímovi s tím, že bude propuštěna po vyčerpání mateřské dovolené, což náměstek schválil. Ještě před uplynutím této lhůty si podala žádost o uvolnění z osobních důvodů po narození dítěte, již bylo k 29. 7. 1956 vyhověno.

Dosáhla hodnosti staršiny. V roce 1959 s ní ministerstvo vnitra uzavřelo pracovní smlouvu na dobu určitou (18 týdnů). Náplň práce není v dochované smlouvě blíže určena. Na podzim 1962 požádala Kancelář prezidenta republiky o zaměstnání v zahradách Pražského hradu. Její další osudy nejsou známy.

Helena Slabová (roz. Hutarová)

Narodila se 18. 8. 1912 v Praze. Zaměstnána nejprve jako pomocná síla v obchodních firmách. Po absolvování různých zdravotnických kurzů a školení pracovala jako zdravotní sestra, mimo jiné v závodní ordinaci Rudého práva. Za války se účastnila odbojové činnosti, za což v roce 1948 obdržela pamětní odznak 2. odboje. V KSČ od července 1945. V únoru 1948 členkou akčního výboru Národní fronty v Čs. červeném kříži.

V prosinci 1952 požádala o přijetí k SNB. V červenci 1953 nastoupila jako civilní zdravotní sestra na polikliniku MV. K 1. 3. 1956 byla na základě žádosti VIII. správy o kvalitní sestry převedena po pohovoru o významu svého budoucího úkolu do stavu příslušníků a zařazena k odboru pro ochranu mauzolea jako laborantka, jediná se zdravotnickou kvalifikací. Podle služebních hodnocení byla *samostatná, svědomitá, úzkostlivě dbala na dodržování všech lékařských požadavků*. V únoru 1957 byla společně s V. Derkovou pochválena lékaři a náčelníkem VIII. správy za práci během doplňujícího balzamování Gottwaldova těla v roce 1956. Stejně jako její nadřízená obdržela za odměnu 6 metrů čistého hedvábí ze skladu mauzolea.

V květnu 1959 požádala o uvolnění ze služebního poměru kvůli sporům se zástupcem náčelníka M. Hubkou, žádost však posléze odvolala a v mauzoleu pracovala až do jeho zrušení.

Od srpna 1962 zařazena u leteckého oddílu MV jako zdravotnice. Oceněna medailí „Za službu vlasti“ (1970). Dosáhla hodnosti praporčíka. K 31. 12. 1970 odešla do důchodu.

Oddělení pomocné služby

Vladislav Brejla

Narodil se 2. 4. 1925 v Nebušicích u Prahy. Vyučený zedník. V letech 1942–1946 pracoval jako zedník a pomocný dělník, poté až do roku 1949 jako havíř. V květnových dnech 1945 členem „revoluční gardy“. V KSČ od července 1945. V letech 1947–1948 konal vojenskou prezenční službu.

V listopadu 1949 se přihlásil do SNB, prošel nástupní školou v Libějovicích, začátkem března 1950 odvelen k útvaru Jasan, kde sloužil zprvu jako strážný, poté na osobním oddělení, nakonec jako řidič zahraničních delegací.

V polovině roku 1953 přidělen na „zvláštní úkol“ jako řidič sovětských expertů. Za plnění úkolu obdržel pochvalu od náčelníka správy a poděkování od ÚV KSČ. Po vzniku odboru pro ochranu mauzolea sloužil nadále jako řidič. Současně byl správcem vily Pod kaštany 24, kde bydlel se svou ženou a dvěma dětmi. Jeho manželka Věra Brejlová pracovala v letech 1954–1958 rovněž u I. odboru VIII. správy jako domovnice ve vile č. 24.²³

V listopadu 1956 převelen k 1. autočetě II. odboru VIII. správy MV jako doprovodný řidič člena politického byra, později předsedy vlády.

²³ ABS, f. PeS MV, ev. č. 3393/25, Věra Brejlová.

Vyznamenán medailí „Za službu vlasti“ (1956). Dosáhl hodnosti poručíka. Koncem roku 1957 u něho byla zjištěna duševní porucha a náčelník VIII. správy navrhl propustit jej

ze služebního poměru k 28. 2. 1958 ze zdravotních důvodů. Brejla si 11. 2. sám podal žádost o uvolnění ze služeb MV, které bylo vyhověno. Jeho další osudy nejsou známy.

František Pánek	velitel družstva řidičů	SNB útvar Hrad, 1. 8. 1950–16. 12. 1953	VIII. správa MV, II. odbor, od 1. 11. 1959	5352/24
Vladislav Brejla	řidič	SNB útvar Jasan, 5. 3. 1950–16. 12. 1953, ZÚ od června 1953	VIII. správa MV, II. odbor, od 1. 11. 1956	3572/25
Josef Snopek	řidič	SNB útvar Jasan, 1. 10. 1950–20. 12. 1953	VIII. správa MV, III. odbor, od 1. 7. 1955	3125/26
Vladimír Rubeš	řidič	SNB útvar Hrad, 1. 4. 1950–16. 12. 1953 (ZÚ od ? 1953)	správa VB Ústí n. L. od 1. 3. 1955	3146/29
Jaroslav Kouřil	řidič	SNB útvar Hrad, 1. 4. 1950–16. 12. 1953	uvolněn 31. 3. 1954 na vlastní žádost	2017/30
Václav Karban	řidič	SNB útvar Hrad, 1. 4. 1950–31. 12. 1954	VIII. správa MV, IV. odbor, od 1. 12. 1955	3391/29
Antonie Hájková	uklízečka	švadlena v domácnosti do 11. 12. 1953	uvolněna 3. 5. 1954 na vlastní žádost	2564/20
Anna Krejčíková	uklízečka	–	–	–
Růžena Kindlová	uklízečka	v domácnosti do 30. 4. 1954	uvolněna 31. 12. 1955 na vlastní žádost	2050/15
Božena Kováčová	uklízečka	v závodní kuchyni SNB Praha 2, poté v domácnosti do 11. 3. 1954	propuštěna 15. 12. 1954 z kázeňských důvodů	1834/32
Marie Pilná	uklízečka	uklízečka v Národním památníku do 31. 10. 1953	uvolněna 17. 3. 1955 na vlastní žádost	3123/11
Gabriela Suchopárová	uklízečka	–	–	–
Jiřina Tušerová	uklízečka	v závodní kuchyni SNB útvaru Jasan, poté v domácnosti do 11. 3. 1954	uvolněna 15. 11. 1954 na vlastní žádost	1574/33
Ludmila Valná	uklízečka	v domácnosti do 11. 3. 1954	uvolněna 8. 11. 1954 na vlastní žádost	1578/33
Marie Sochorová	uklízečka	–	–	–

Summary

This article deals with the personnel of the Klement Gottwald mausoleum. The mausoleum staff was organized in the 1st division of the 8th direction of the Ministry of the Interior, hence it formally constituted the most important unit among those protecting Party and state officials during 1953–1962.

Most of its members had served in the security forces already before Gottwald's death in units charged with the protection of the president, his family, or other senior officials of the regime. All were Party members with flawless social background. Some had served the regime in combat against the Ukrainian Insurgent Army, or in forces guarding the Czechoslovak border.

Many became involved in the mausoleum project immediately after Gottwald's death, before the actual establishment of the division. Eleven of them served in the "special task force" that provided technical, logistic and security assistance to the group of Soviet embalmers working on the preservation of Gottwald's body from mid-March until late October 1953. Others guarded the construction site of the mausoleum in the National Memorial, or participated in the installation and working tests of the machinery necessary for the upkeep of constant climatic and sanitary conditions as stipulated by Soviet experts.

The unit for the protection of the mausoleum, established on 17 December 1953, included the commander and his deputy, guards of the mausoleum interior, technicians responsible for the highly controlled environment in the "Mourning Hall" with Gottwald's sarcophagus and in the underground laboratory, three (since 1956 two) female laboratory workers who had been involved already in the "special task force", drivers at disposal of the Soviet embalmers and Czechoslovak doctors

(since 1955), and finally civilian cleaners who were not members of the security forces and were allowed to work only in the public premises of the facility.

The organization and staffing of the unit have been reconstructed on the basis of cadre orders issued by the minister of the interior in 1953 and 1954, only recently discovered in Czech archives. Also included are the changes in staffing made by the commander of the 8th direction of the Ministry of the Interior in 1956. Twenty-one key members of the personnel are introduced in short CVs based on their personal files from the archive of the former Ministry of the Interior.

It is shown that these officers worked exactly as the political and Security leadership had ordered and expected them to do. Apart from a few insignificant disciplinary and moral lapses, no problems with the staff have ever been reported during the entire period of the mausoleum's operation. None of the mausoleum workers ever failed to maintain the operation mode required by the physicians for the preservation of the body. After the unit had been disbanded following the closure of the mausoleum in 1962, those officers who wished to stay in security services were transferred to different divisions where they worked until their retirement.

This paper makes an important contribution to the study of the early history of Communist mausolea. Drawing on previously untapped primary evidence, it identifies the people directly responsible for smooth operation of the Prague mausoleum, shows what kind of background they had, what exactly was their role within the mausoleum division, how they carried out their tasks, and what they have done after the mausoleum was shut down. Thereby, the article also disproves the myths about the mausoleum workers and their duties, still current in Czech popular discourse.